

de KOR

MAANDORGAAN VAN BIOLOGIA MARITIMA
NEDERLANDSE VERENIGING VAN ZEE-AQUARIUMLIEFHEBBERS
Opgericht 12 november 1939

Nr. 62

6e jaargang nr. 2

februari 1956

ONS VIERDE CONGRES

Velen uwer zullen zich ongetwijfeld de succesvolle congressen herinneren, welke onze Vereniging op respectievelijk 27-5-1951 en 24-8-1952 in de aula van de Gemeentelijke H.B.S. "Johan de Witt", gelegen aan de Nieuwe Duinweg te 's-Gravenhage (Scheveningen), en op 19-9-1954 in Diergaarde Blijdorp te Rotterdam gehouden heeft.

Het Algemeen Bestuur van BIOLOGIA MARITIMA heeft besloten het volgende - vierde - congres in het aanstaande voorjaar te houden; nadere tijd- en plaatsaanduiding zullen binnenkort in DE KOR bekendgemaakt worden. Hoewel overwogen is het congres ditmaal op een zaterdagmiddag te houden, blijkt zulks voor hen, die van veraf komen moeten - en dat zijn er velen - te grote bezwaren op te leveren en hierdoor zouden deze liefhebbers reeds bij voorbaat van het bijwonen van het congres zijn uitgesloten. Daar het echter de bedoeling is, dat juist zoveel mogelijk zee-aquariumliefhebbers aan het congres zullen deelnemen, zal dit wederom op een zondag worden gehouden. Hopenlijk zal een ieder begrip hebben voor deze organisatorische noodzakelijkheid.

De voorbereidingen voor dit congres liggen hoofdzakelijk in handen van het Algemeen Bestuur, het congres zelf zal echter in hoofdzaak door de Leden c.q. Donateurs worden verzorgd.

Verlicht daarom de taak van het Algemeen Bestuur en vergroot tegelijk de kans op welslagen van ons congres door u spoedig mondeling of schriftelijk als medewerker aan te melden bij het Algemeen Secretariaat: Leeuwenbekstraat 31 a te Rotterdam-N.

Lezingen op zee-aquatiek en zee-biologisch terrein en/of projectie van diapositieven en films zijn van harte welkom! -- G.G.P. Wouda

Redactie en Administratie:
G.G.P. Wouda, Hulshorststraat 6, 's-Gravenhage

Gehele of gedeeltelijke overname van artikels en/of illustraties
alleen geoorloofd na schriftelijke toestemming der Redactie

Gratis voor Leden

met toestemming van auteur en uitgever
vertaald naar hoofdstuk VIII van

"Life of the Shore and Shallow Sea" door D.P. Wilson, Londen 1951

door

Dr. C. van der Meer

IV

De gezichtszin wordt mogelijk voor een klein gedeelte door bepaalde schaaldieren gebruikt. Een Kreeft bijvoorbeeld slaat onhandig met zijn scharen naar een vis, die dicht over hem heen zwent of naar een menselijk gelaat, dat door het wateroppervlak heen kijkt. Vooral dit laatste duidt er zeker op, dat het gezicht en geen ander zintuig gebruikt wordt. Soms slaagt hij erin de vis te vangen, maar over het geheel vindt hij zijn voedsel op de reuk en hetzelfde geldt in het algemeen voor Krabben, Steurkrabben en Garnalen. Voedsel, dat in een aquarium of een poeltje gebracht wordt, trekt spoedig alle schaaldieren in de buurt aan, ook als het voedsel niet gezien kan worden. Inderdaad wordt het vaak pas als voedsel herkend nadat het geroken is; een stukje vis, dat voor een Krab valt, trekt in het begin geen of weinig aandacht, tot de geur ervan zich verspreidt en de Krab bereikt heeft en deze plotseling er op afschiet.

Wanneer de prooi groot is, wordt hij in stukken gescheurd door de grote scharen die de stukken overgeven aan de monddelen, een gecompliceerd stel aanhangsels, die ze in kleine stukjes snijden, geschikt om verorberd te worden.

Kreeften (*Homarus*) begraven soms voedsel wanneer zij meer hebben dan ze op 't moment kunnen opeten. Dit begraven geschiedt door zand of grint voort te duwen over het voedsel heen tot het bedekt is met een klein bergje. De voorste poten en de buitenste kauwwerktuigen (3e maxillipeden) worden samen gebruikt als een soort hooivork of ploeg om het grint te verplaatsen, terwijl de Kreeft zich met zijn andere poten voorwaarts beweegt.

De geur speelt ongetwijfeld een grote rol bij het aantrekken van vele ongewervelde dieren naar hun maaltijd. Vleesetende zeeslakken (*Nassarius*) haasten zich naar het feest wanneer vlees binnen niet te grote afstand gebracht wordt en Brokkelsterren worden op de zelfde wijze in beweging gebracht. Het is echter niet altijd gemakkelijk zeker te zijn dat niet ook nog een ander zintuig is ingeschakeld.

Vooral de tastzin is belangrijk. Bepaalde Brokkelsterren krullen snel de fijne punten van hun rondzwaaiende armen om elk voorwerp, waarmede zij in contact komen. Zeesterren moeten ook de tastzin in hoge mate gebruiken en het zelfde geldt voor die vleesetende weekdieren - zoals *Ceenebra*, *Nucella* e.d. - die gaten boren in de schelpen van hun slachtoffers, waardoor zij de weke delen naar buiten halen. De levende ploeg *Scaphander*, een gravende slak die zijn weg door het zand zoekt, vertrouwt waarschijnlijk voor een groot gedeelte op het gevoel om de kleine schelpdiertjes te vinden waarmee hij zich voedt. Hij slikt deze in hun geheel in en vermor-

zelt ze tussen twee sterke platen. Reuk en tastzin, apart of tesamen, zijn de zintuigen waarvan het merendeel van de niet vastzittende ongewervelde dieren afhankelijk is voor het vinden van voedsel.

Het is interessant na te gaan op welke wijze enkele van de dieren, die we juist genoemd hebben, hun prooi opeten wanneer zij die eenmaal gevangen hebben.

Zeesterren kunnen ruwweg verdeeld worden in twee groepen al naar gelang zij hun voedsel in zijn geheel doorslikken of het uitwendig verteren door hun maag erover uit te stulpen.

Tot de eerste groep behoort de Kamster (*Astropecten irregularis*); deze eet kleine schelpdieren, die zich in dezelfde zandige grond ingegraven hebben als hijzelf. Tegelijk versmaadt hij kleine Hartegels, schaaldieren en zo nu en dan een worm ook niet.

Vanuit het oogpunt van de visserij bezien is hij een ware plaag, want hij voedt zich hoofdzakelijk met die kleine schelpdieren, die het hoofdmenu van de Schol vormen. Wanneer de Kamster zeldzaam was zou dit niet hinderen, maar op sommige plaatsen is hij buitengewoon talrijk. Op een bepaald gebied voor de kust van Plymouth werden er een paar jaar geleden naar schatting minstens 10.000 per vierkante kilometer aangetroffen; zij consumeerden daar per jaar voldoende voedsel om 73 kg Schol te onderhouden, een hoeveelheid gelijk aan de gemiddelde jaarlijkse vangst van Schol op een gelijk oppervlak van de visgronden in de Noordzee.

Een merkwaardige, bijna papierdunne zeester (*Palmipes membranaceus*) verslindt ook zijn prooi in z'n geheel. Deze bestaat uit kleine Krabben en andere schaaldieren benevens kleine stekelhuidigen en weekdieren.

De langarmige zeester *Luidia ciliaris* is gespecialiseerd in het eten van andere Zeesterren, Zeeëgels en Zeekomkommers, maar ongelukkigerwijs voor de Schol schijnt hij riet te houden van *Astropecten*, die blijkbaar geen vijanden heeft. De mondopening van *Luidia* kan wijd uitgerekt worden om relatief grote prooi door te laten. Er is geen enkel dier bekend, dat op zijn beurt *Luidia* eet.

De Zonnesterren *Solaster papposus* en *Solaster endeca* voeden zich ook met andere Zeesterren. In het Gullercoats Aquarium leven zij hoofdzakelijk van de Gewone Zeester (*Asterias rubens*). Deze laatste wordt ook gegeten door de krab *Lithodes maia*.

Sommige Brokkelsterren zijn vleeseters en verslinden de prooi in zijn geheel, andere voeden zich met de resten die op de zeebodem gedeponneerd worden.

Tot de tweede groep behoort de Gewone Zeester (*Asterias rubens*) en de zeester *Marthasterias glacialis*. Deze maken zich schuldig aan rooftochten op de Oester- en Mosselbanken en helpen bovendien

Astropecten bij het verminderen van de beschikbare voeding voor de Schol. Kleine schelpdieren verslinden zij in z'n geheel, maar grotere worden open gemaakt doordat ze zich erover heen buigen en de schelpen uit elkaar trekken. Zij houden zich aan de schelpen vast met behulp van zuignapjes aan het eind van de buisvoetjes. Iedereen, die een Mossel of een Oester heeft geopend, weet met wat voor kracht de schelpen gesloten gehouden worden en zal zich verbazen over de spierkracht van de Zeester.

Wat gebeurt er nu eigenlijk met de Mossel?

(wordt vervolgd)

----- HET SUBTROPISCH- EN TROPISCH ZEE-AQUARIUM -----

door
G.G.P. Wouda

XV⁺)

FAUNA EN FLORA

MIDDELLANDSE ZEE EXPEDITIE 1955

1

Voorbereiding

Toen ik in de maand oktober van het jaar 1952, als deelnemer aan een expeditie naar het Franse Middellandse Zee-gebied, van nabij had kennis gemaakt met het natuurlijk milieu van een groot aantal subtropische zeedieren, stond het bij mij vast, dat het bij dit ene bezoek niet zou blijven. Toch duurde het nog ongeveer 3 jaar, alvorens ik mijn plan ten uitvoer kon brengen.

Het was in het voorjaar van 1955 dat ik, een vrouwblad van een zeer bekend reisbureau doorlezend, onwillekeurig wat meer aandacht besteedde aan de aankondiging van een reis naar de Franse Rivièra, toen ik daarnaast met kleine dikke cijfertjes een bedrag zag staan dat - vermenigvuldigd met 2 - het vakantiebudget niet zou overschrijden. Mijn vrouw houdt meer van warmte dan van kou, zodat de zaak in principe al spoedig voor elkaar was: het zou een tweemans of, beter gezegd, een man-en-vrouw expeditie worden naar de Côte d'Azur.

Het doel van deze expeditie zou o.a. zijn het bestuderen van het natuurlijk milieu van de zeefauna en -flora aan de Franse Rivièra en de Côte d'Azur alsmede het levend mee naar Nederland brengen van verschillende specimina der gevonden dieren en wieren ter nadere bestudering in mijn zee-aquaria thuis.

Indachtig aan de expeditie van 1952, tijdens welke de overige expeditie-leden zelfs hele haringvaten medenamen om maar zoveel mogelijk dieren mee naar huis te brengen - het resultaat hiervan was, dat bijvoorbeeld van een kleine 100 Zee-appels er niet één levend in Nederland aankwam - besloot ik mijn toendertijd genomen proeven met kleine glazen potten, welke veel betere resultaten opleverden, tijdens de komende expeditie voort te zetten. Daarbij was het mijn bedoeling er vooral naar te streven het bijna onvermijdelijke sterftepercentage, dat tot nu toe bij elk transport van aquariumdieren van vangplaats naar bestemming optrad, tot een minimum of, beter nog, tot nul terug te brengen. Ik was mij ervan bewust mij hiermede een moeilijke opgave te hebben gesteld, doch daarnaast was ik vastbesloten eventuele moeilijkheden zo goed mogelijk het hoofd te bieden.

Teneinde verschillende soorten dieren, die men in het algemeen niet in een kleine ruimte bij elkaar kan zetten zonder dat de ene soort ten prooi valt aan de andere, te kunnen medebrengen en ik toch ook geen al te grote bagage wilde hebben, kocht ik om te beginnen een metalen melkflessenrek alsmede een 8-tal er in passende glazen 1-liter potten met wijde opening. Deze openingen werden afgesloten met platte kurken; de onderzijde van deze kurken werd met

behulp van een transparante plastic lak geprepareerd tegen de inwerking van zeewater, zulks teneinde te voorkomen, dat ongewenste hoeveelheden looizuur uit deze kurken in het zeewater van de potten zouden komen.

Van tevoren werd elke kurk doorboord, zodat er een celluloid buisje - met een binnendoorsnede van 4 mm - door kon worden gestoken. Deze buisjes reikten tot bijna op de bodem der potten en werden aan de bovenzijde - een paar cm boven de kurk - met elkaar verbonden door middel van stukjes transparant plastic slang en verdeelstukjes, waardoor het geheel kon worden aangesloten op een normale aquariumluchtpomp. Hiervoor werd in dit geval gebruik gemaakt van een membraanpomp.

Met behulp van slangklemmetjes kon in elke pot de luchtdoorvoer geregeld worden. Voor het uit de potten kunnen ontwijken van de toegevoerde lucht- en o.a. de overmaat koolzuur en stikstof - was door middel van een fijne doorboring van de kurken eveneens zorggedragen.

Behalve deze installatie werden ook nog een glazen 2,5-liter pot (deksel met bajonetsluiting) en enkele glazen 0,25-liter potjes (met bakelieten schroefdeksel) medegenomen.

Als onder-water-kijk-apparatuur diende het nieuwste model duikmasker met snorkel-apparaat. Deze snorkel is in het midden - dus niet meer, zoals vroeger, op zij - boven het vergrote onsplinterbare kijkglas bevestigd. Dit masker veroorlooft een breed gezichtsveld en heeft tevens het voordeel, dat de mond naar verkiezing binnen of buiten het masker kan worden gehouden.

Uiteraard ontbraken een gekijkte thermometer en areometer niet aan de uitrusting, terwijl bovendien kleine netjes alsmede een breekijzer en hamer werden medegenomen om anders niet te bemachtigen dieren of wieren binnen ons bereik te brengen.

Voor het na afloop van de expeditie thuis onderbrengen van de levend mede te brengen dieren en wieren behoeft ik mij geen zorgen te maken, daar mijn grote zee-aquarium (1,25 m lang) voor subtropische/tropische zeebewoners in prima conditie was - een welige begroeiing van o.a. grocnieren getuigde tevens van een goede be-lichting en voldoende voedingszouten - terwijl enkele eenvoudig ingerichte kleine volglas bakjes, aangesloten op een aparte luchtpomp, stonden te wachten op hetgeen komen ging.

Van bevriende buitenlandse zee-aquariumliefhebberszijde ontvingen wij behalve de beste wensen voor een succesvolle expeditie ook nog een goedgemeende waarschuwing: het warme jaargetijde, waarin wij de tocht zouden maken, zou vermoedelijk wel aanzienlijke verliezen onder de mede te brengen levende have teweeg brengen!

Welnu, ik beschouwde juist dit warme jaargetijde als een proef op de som van mijn voorbereidingen en zette dan ook alle verdere zorgen zonder meer op zij.

Nadat alle gewenste inlichtingen - o.m. over de mogelijkheden van het aansluiten van de elektrische aquariumluchtpomp, zowel in onze bungalow als in de trein - waren verkegen en de getroffen voorbereidingen een hoopvolle start rechtvaardigden, werd op vrijdagmorgen 29-7-1955 om circa 9 uur vanuit 's-Gravenhage de treinreis naar het zonnige zuiden aanvaard.

(wordt vervolgd)

+) zie voor nr. -XIV: DE KOR nr. 50 (2/1955)

----- EEN ZONNEROOS (CEREUS PEDUNCULATUS) WERPT JONGEN -----

door

J.C. van Egdon

In mijn huiskamerzee-aquarium, dat hoofdzakelijk bevolkt is met dieren welke voorkomen aan de zuid- en zuid-westkust van Frankrijk bevindt zich sedert enige tijd ook een Zonneroos. Een beschrijving van dit dier zal ik thans achterwege laten, daar deze reeds werd opgenomen in DE KOR nr. 56 (8/1955) pag. 82-83.

Mijn Zonneroos zit gehecht op een schelp, welke ik in het bodemzand heb gedrukt, zodat alleen de tentakelkrans net als bij een Sagartia boven dit zand uitsteekt. Het dier is een gemakkelijke kostganger, want het voedsel, dat ik regelmatig toedien in de vorm van Mosselvlees, Wijting, Tubifex en Sturfs' droogvoer nr. 3, wordt graag genomen. Het is echter wel gewenst bij het voederen zeer voorzichtig te werk te gaan, daar het dier zich zeer snel kan intrekken. Ik voeder namelijk altijd met behulp van een glazen buis, waaraan een slangetje is bevestigd; dit slangetje heb ik dan in de mond en zo blaas ik het voedsel in de tentakels van mijn Zee-anemonen. Nu gebeurt het wel eens, dat ik met deze buis de tentakels van de Zonneroos raak. De andere Zee-anemonen reageren in een dergelijk geval alleen door het buisje vast te pakken, maar de Zonneroos trekt zich bij de kleinste aanraking razend snel in en meestal duurt het dan tamelijk lang voordat ze weer uitstaat.

Op een zondag, toen ik mijn dieren zat te bekijken, zag ik uit de mondopening van deze Zonneroos een zandkleurig balletje komen, ongeveer zo groot als een erwte. Eerst dacht ik, dat het een uitwerpselballetje was en ik was al van plan dit balletje met een stokje te verwijderen, toen ik zag, dat het dier daar zelf wel voor kon zorgen. Heel langzaam brachten de tentakels het propje naar de rand van de kroon, waarna het op het zand viel. Daar dit zich vlak voor de voorruit afspeelde, kon ik een en ander goed volgen. Mijn verbazing was echter groot toen ik zag, dat dit balletje kleine tentakels bezat en zich uiteindelijk ontpopte als een jonge Zonneroos.

Bij dit ene exemplaar bleef het niet, want toen ik na ongeveer 2 uur weer eens ging kijken, waren er reeds 5 te voorschijn gekomen. Het was aardig te zien hoe deze kleine Zonnerozen zich direct in het zand groeven, vlak bij het moederdier, zodat ook alleen de tentakelkrans boven het zand uitstak. Ongeveer drie weken nadat ik het eerste jong zag, bezat ik er circa 15; het juiste aantal was erg moeilijk vast te stellen, daar de jongen vlak tegen elkaar in het zand zitten en bovendien vlak onder de tentakelkrans van het oude dier.

Zoals de meeste liefhebbers heb ik ook regelmatig jonge Paardeanemonen (*Actinia equina*) gehad, die soms als het ware in trossen te voorschijn komen. Ook heb ik een Edelsteenanemoon (*Bunodactis verrucosa*), die regelmatig jongen werpt. Deze jongen zijn bij de geboorte tamelijk klein, zodat het wel eens lastig is hen groot te brengen, vooral in een grote bak. De tentakelkrans van de meeste jonge Zonnerozen heeft bij hun geboorte echter reeds een doorsnede van ruim 1 cm, gemeten tussen de uiteinden van twee tegenover elkaar liggende tentakels in ontplooid toestand. Nog twee weken later, medio november 1955, werden weer enige jongen geboren; deze hadden een doorsnede van 6-7 mm. Zij zijn gemakkelijk te voederen.

door
J.J.C. Tanis

IV

Inktvissen in miniatuur

Inktvissen zijn fascinerende dieren, tenminste de tien-armigen. De pijlinktvissen met hun prachtige ogen, hun flitsende bewegingen en hun steeds verschrompelende chromatoforen spannen wel de kroon. In juni 1954 had ik gedurende korte tijd een Dwergpijlinktvis. Helaas was de vreugde erg kort, want het volglas-aquarium van 60 liter werd plotseling lek en nu ja, u kunt zich de rest voorstellen. Maar ik zie nog de extase waarmee hij garnalen en kleine palinkjes naar binnen werkte met zijn alles grijpende armen.

Op het strand ligt het in de vloedlijn in juni soms bezaaid met eiersnoeren van pijlinktvissen. In de voorzomer kun je zo gemakkelijk jonge inktvisjes krijgen, want in vele van deze eieren zwemen de ongeborenen al rond en ze komen tijdens het vervoer naar huis dikwijls al uit. Ze zijn dan echter enorm teer en in het begin lukte het mij niet deze exemplaren ook maar één dag in leven te houden, ook niet bij flinke doorluchting. Bij toediening van een fikse hoeveelheid plankton ging het iets beter, maar drie of vier dagen is nog niet om te juichen. Toen zag ik, dat de diertjes van de kook raakten wanneer ze in de luchtbelenstroom verschilden en naar de oppervlakte gesleept werden. Door deze stroom te omhullen met een buis ontstond er een wel zeer opvallende verlenging van de levensduur der "visjes", want sommige van hen hielden het drie weken uit. Omdat ik deze exemplaren niet kon afzonderen, werd...

"Visserlatijn"

VI

RHOMBUS MAXIMUS L.

(Tarbot)

II

door

J. de Veen

Voedsel:

De Tarbot is te beschouwen als een geduchte roofvis. Zij vreet dan ook bijvoorbeeld jonge Scholletjes, jonge Schelvis en Wijting, Zandspiering, Zeenaalden, Zeegrondeeltjes, kreeftachtige diertjes en vele soorten schelpdieren.

Visgronden:

Aangezien de trawlvisser niet speciaal naar Tarbot vist, omdat een dergelijke visserij nooit lonend kan zijn, worden slechts als bij toeval de gebieden, waar nu en dan veel Tarbotten worden aangetroffen, bezocht.

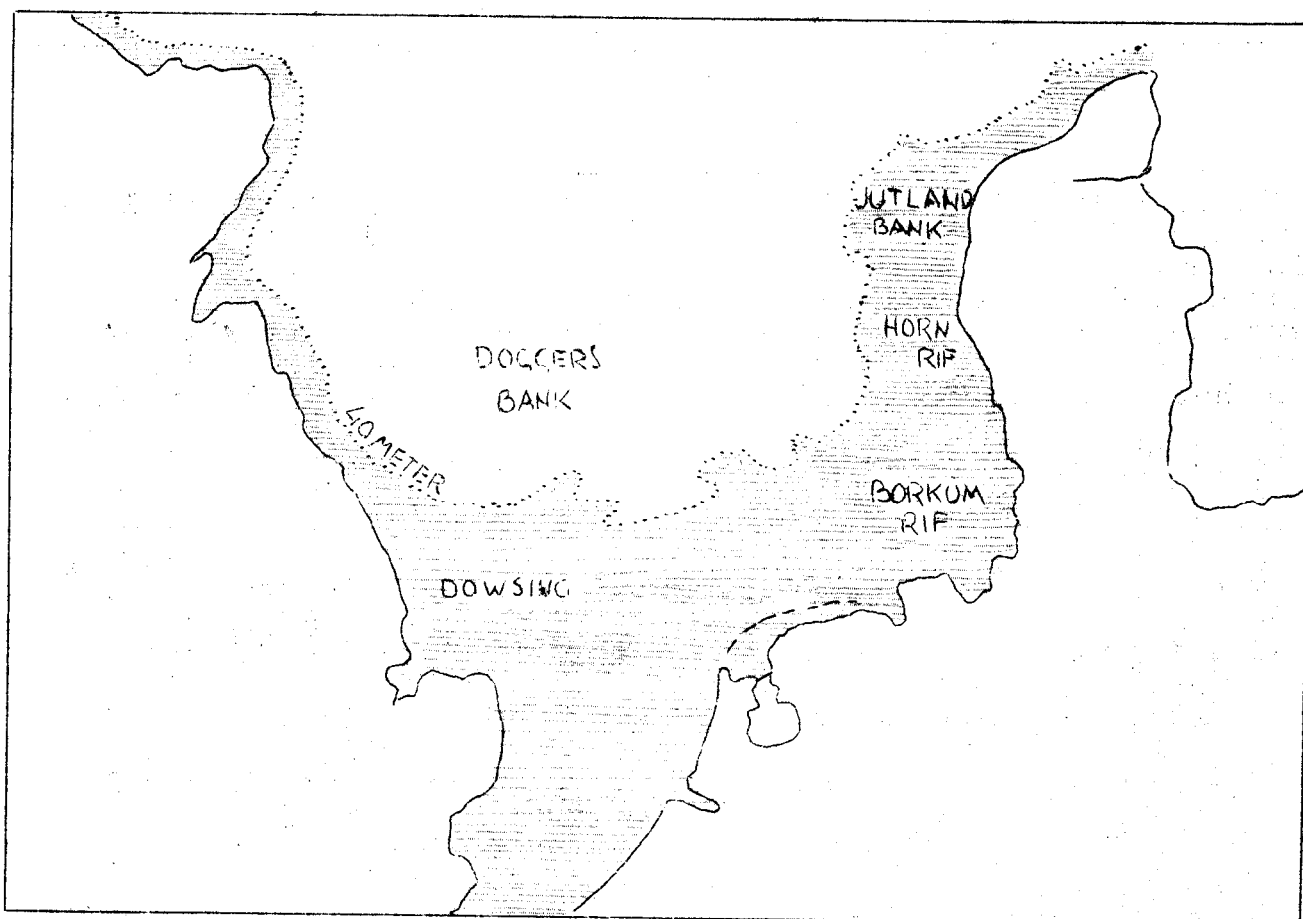
Welnu, deze gronden zijn in het Noordelijk deel van de Noordzee de Witchground en de Swatchway. In de maanden februari, maart, april en mei treffen we hier als regel flinke Tarbotten aan. Is daarbij de Witchground een gemakkelijk te bewerken visterrein, de Swatchway moeten we beschouwen als een lastige visgrond, omdat de bodem aldaar nogal ruig en vuil is. In het noordoosten van de Swatchway is echter een strookje (in de lengte circa 10 mijlen en in de breedte ongeveer 5 mijlen), dat schoon en hard is en daarom én voor de trawl én voor de snurrevaad een geschikt visterrein is. Een andere visgrond voor Tarbot is de top van de Grote Vissersbank welke op de Closekaart staat aangegeven met de namen Eastbank, Middlebank en Westbank. Hier vangt men tamelijk veel Tarbotten in de maanden mei, juni en juli.

Weer een andere visgrond in de noordelijke Noordzee is het gebied, dat begrensd wordt door de N.E.-grounds en Montrosebank. We treffen hier een schone grond aan tot aan het Montrosebankje, maar zodra we iets te zuidelijk vissen hebben we kans in de stenen te verdagen. In de maanden februari t/m juni, maar ook in de maanden september t/m november vangen we hier Tarbot.

Ten westen van de Jutlandbank vinden we ook gebieden voor Tarbot. Zijn dit in de eerste plaats de Tarbotbank en Monkeybank, in de tweede plaats treffen we ten oosten van de stenen van de Monkeybank een visgrond aan, welke in mei en juni Tarbot oplevert.

Nog een andere visgrond waar Tarbot te vangen is, is de strook oostkant van 't Zand - Tail-end - Wittebank. Hier vangt men in het vroege voorjaar, maar ook in het late najaar, veel Tarbot.

De visgronden voor Tarbot, welke gelegen zijn in de Duitse Bocht, zijn: de Borkumflat, de zachte gronden ten noorden van de Borkumflat met een diepte van 21-23 vadem, het Helgolanddiep en de gronden voor de Weser en Elbe. In de paaitijd - deze zet hier in de meimaand in - treffen we in dit gebied nogal wat paairijpe Tarbot

Paaigebieden van de Tarbot

aan.
 Voorts zijn de gronden ten noorden van de Texelrug, te weten de Blackbank (niet echter het bankje, want dit is te vuil), de Nieuw Zeelandground en de strook tussen de Nieuw Zeelandground en de Terschellingerbank, gebieden, die in de zomer en herfst Tarbot opleveren.

Ten visgrond voor Tarbot, welke gelegen is buiten de Noordzee, is het gebied tussen $59^{\circ} 40' \text{ n.} - 3^{\circ} 0' \text{ w.}$ en $60^{\circ} 10' \text{ n.} 2^{\circ} 20' \text{ w.}$ Dit gebied, dat in het noordelijkste deel Tarbotbank wordt genoemd, is in de zomer en herfst een goede grond voor de vangst van Tarbot.

(wordt vervolgd)

--- ALGEMENE JAARVERGADERING IN DE TWEEDE HEFET VAN KAART 1956 ---

In aansluiting op de mededeling in DE KOR nr. 61 (1/1956) pagina 8 zullen de stemgerechtigde leden thans in dit nummer de jaarverslagen 1955 van de Algemeen Secretaris en de Algemeen Penningmeester, een verslag van de Kascontrole-commissie en de begroting voor 1956 aantreffen. De voor de verzending van dit nummer eventueel niet op stencil gereedgemaakte stukken worden afzonderlijk nagezonden.- W.

'S-GRAVENHAGE

De Afdeling 'S-GRAVENHAGE EN OMSREKEN ("HET ZEEPAARDJE") hield op woensdagavond 21 december 1955 haar maandelijkse bijeenkomst ten huize van de heer G.G.P. Wouda te 's-Gravenhage.

Nadat de leden over en weer enkele liefhebberij-problemen hadden besproken, werden de zee-aquaria van de gastheer bewonderd. In het grote zee-aquarium vielen van de aanwezige groen- en roodwieren naast het decoratieve Sponswier vooral de grote groene bladen Sla-wier en enkele prachtige bossen karmijnrood tot bruinrood Knoop-wier op. Dit laatste wier had volgens de gastheer een zodanige groei vertoond, dat het gedurende het laatste jaar in omvang onge-veer verdubbeld was.

Opmerkelijk was ook de aanwezigheid van veel planktonisch leven, waarvan een gedeelte nog juist met het blote oog zichtbaar was. Op de bodem lagen op sommige plaatsen kleine, meest afgeronde, stukjes steen, bedekt met diverse kalkwieren in verschillende kleuren. Sinds augustus 1955 bevinden zich in dit zee-aquarium ook enige Driekant-kalkkokerwormen, afkomstig uit de Middellandse Zee; door een loupe waren deze prachtige dieren van nabij uitstekend te bezien. Tussen de "bodemrommel" en op de rotsen scharrelden vele Heremietkreeftjes uit de Middellandse Zee rond, terwijl wat de grotere dieren betreft verschillende soorten Zee-anemonen en zee-vissen, gedeeltelijk uit de subtropische- en tropische wateren, het geheel completeerden.

Uiteraard laat dit verslag niet toe in details te treden, maar één uitzondering zou ik nog willen maken voor een apart bakje, waarin tussen een weelderige fijndraderige groenwier-begroeiing door vijf snelle visjes zwommen, die in de loop van 1955 uit Arabië waren geïmporteerd. De heer Wouda vertelde, dat hij op dat moment de enige zee-aquariumliefhebber in Nederland was, die deze vissen bezat, zodat hij aan deze dieren alle mogelijke zorg besteedde om hen te doen gedijen; t.z.t. zal hij over hen een artikel in DE KOR publiceren.

Na de bezichtiging van de aquaria ging onze gastheer over tot het beschrijven van zijn expeditie naar de Franse Middellandse Zeekust in 1955. Deze reis ging vanuit Nederland via België, Luxemburg en Frankrijk naar de Franse Rivièra. Vanuit hun verblijf aldaar maakten de heer Wouda en zijn vrouw tochten langs de kust. Al direct werd uitgekeken naar mooie plekjes, waar gezocht zou kunnen worden naar dieren en planten voor het zee-aquarium; dat dit niet altijd even voorspoedig ging, valt licht te begrijpen. De moeilijkheden zitten verder vooral in de doorluchting van de verschillende potten en flessen. Catastrofaal was dan ook het defect raken van de luchtpomp; het laten repareren van deze pomp was al een expeditie op zich zelf.

Gelukkig slaagde de heer Wouda erin toch nog verschillende dieren levend thuis te brengen.

Tot besluit van deze zeer kleurrijke en smakelijke reisbeschrijving vertoonde onze gastheer een reeks foto's en kaarten op het witte doek van de plaatsen, welke hij op zijn tocht had bezocht. Om circa 23 uur werd deze bijeenkomst gesloten.-- J. de Haan, Secr.

LITERATUUR

BESPREKING

HET VERZONKEN MUSEUM

Tanneer men een duik neemt in de zilte wateren, die het aardoppervlak bedekken, loopt men de kans naast prachtige zeedieren en --planten overblijfselen aan te treffen van vroegere menselijke welvaartsuitingen. In het bijzonder lenen zich hiertoe de wateren, die in de oudheid in het middelpunt van de belangstelling stonden. De Middellandse Zee vormde in de Romeinse tijd een wel zeer belangrijk centrum en diende o.a. als medium voor het vervoer van handelswaar van en naar hetgeen wij tegenwoordig noemen de Griekse Italiaanse en Franse Middellandse Zeekust. Uit de overblijfselen van gezonken schepen en hun lading uit die tijd kunnen archaeologen en biologen veel putten, dat van wetenschappelijk belang is. Jacques Yves Cousteau, de bekende Franse duiker, beschrijft in zijn bovengenoemd boek de in augustus 1952 begonnen werkzaamheden aan het bergen van een kostbare lading amfora's- Romeinse en Griekse kruiken met nauwe lange hals en twee oren, bestemd voor het transport van water, wijn, olie, graan, olijven, verfstoffen, erts enz. -- en aardewerk. Deze lading was met het schip, dat haar vervoerde, ongeveer 2200 jaar geleden ten onder gegaan bij een klein eiland ter hoogte van Marseille.

In zijn interessante boek De Zwijgende Wereld heeft dezelfde auteur reeds in het kort over dit teruggevonden vrachtschip gerept; thans heeft hij in een apart boek met behulp van deskundigen en aan de hand van de vondsten op een diepte van ongeveer 40 meter de reis van deze oude koopvaarder gereconstrueerd. Daarnaast brengt hij zowel de moeilijkheden als de mogelijkheden bij het huidige duikeronderzoek op grotere diepten naar voren. Het werkje telt 76 bladzijden, afmeting 12x19 cm, is voorzien van 36 foto's en wordt uitgegeven door N.V. Servire te 's-Gravenhage. De prijs van het ingebonden exemplaar is f. 2,95. -- G.G.P. Wouda.

VIVONA

Medio januari 1956 verscheen het 1e nummer van de 1e jaargang van VIVONA, huisorgaan van de Nederlandse en Belgische Dierenhandel. Dit voorlopig 1x per 2 maanden verschijnende tijdschrift blijkt te zijn ontstaan door het verlangen van de leveranciers van vissen en vogels om naast de verkoop van hun artikelen de betrokken liefhebbers verder te steunen door het geven van aanwijzingen en tips, en door het tonen van de vele nieuwe mogelijkheden op het gebied van de huisvesting en verzorging. Door een redactie, bestaande uit deskundige schrijvers met als losse medewerkers vooraanstaande fabrikanten, importeurs en wetenschappelijke instellingen, hoopt men een onbevooroordeelde en niet-commercieel ingestelde voorlichting te verkrijgen. De 20 pagina's tekst zullen zijn gewijd aan vissen, vogels en algemene natuurstudie. Het is volgens de redactie van VIVONA niet de bedoeling, dat dit blad de plaats van een verenigings- of bondsorgaan op bedoelde liefhebberijgebieden zal gaan innemen.

Het eerste nummer, voorzien van een losse kleurenplaat(Narcissen),

bevat naast enige artikelen voor vogelliefhebbers, o.a. over de Oranje Rotshaan, het Japanse Meeuwkje, de Koperglansspreeuw, de betekenis van het kippetj als voedingswaarde voor nestjongen en een beschouwing over de mogelijkheid bij het kweken het geslacht en de vruchtbaarheid te regelen, voor (zee-)aquariumliefhebbers o.a. twee artikelen, getiteld "Het tropisch aquarium" (jammergenoeg is hierin nogal gegoocheld met de schrijfwijze van enkele wetenschappelijke namen) en "Het aquarium van de beginner", alsmede een beschrijving van de in de kustwateren van oostelijk India en Polynesië voorkomende Periophthalmus koelreuteri, een graag op het droge klimmende brakwatervis.

Verskillende artikelen zijn van foto's of tekeningen voorzien. De afmetingen van het blad zijn 15x23 cm. Een jaarabonnement kost wat Nederland betreft f. 2,50; voor België frcs. 35,---.

De uitgeefster is de G.V. Uitg. Mij. "Terra Nostra" te Joppe (Gelderland). ---
G.G.P. Wouda

DATZ

In de 9e Jaargang - januari 1956 - nr. 1 van Die Aquarien- und Terrarien Zeitschrift (DATZ) beschrijft J. Birkholz twee soorten van het geslacht Pterois (Schorpioenvissen), namelijk Pterois volitans en Pterois miles. Laatstgenoemde vis blijft kleiner en vertoont een nog wonderlijker kleurtekening dan Pterois volitans. Ofschoon deze dieren echte roofvissen zijn, levert hun verzorging in het zee-aquarium minder moeilijkheden op dan bij Amphiprion-soorten, Dascyllus-soorten enz. (1 pagina tekst).

Dr. K.H. Lüling schreef een interessant artikel over de ouderdomsbepaling van vissen aan de hand van schubben en evenwichtsbeentjes. Dergelijke ouderdomsbepalingen zijn o.a. voor de zeevisserij van groot belang. (5 pagina's tekst).

Dr. R. Müller en G. Schmidt schrijven uitvoerig over hun vangexpeditie in mei 1955 naar de Franse Riviera. (4 pagina's tekst).

Alle artikelen zijn van foto's voorzien. ---
G.G.P. Wouda

DE BIJDRAGE VOOR HET ALGEMEEN LIDMAATSCHAP VAN "BIOLOGIA MARITIMA"
BEDRAAGT F. 6,--- PER JAAR; DONATEURSCHAP MINIMUM F. 6,--- PER JAAR!

VERENIGINGSADRESSEN:

Alg. Voorzitter: J.P.J. Turlings, Oranjelaan 25, Rijswijk Z-H

Alg. Secr.: J.C. van Egdom, Leeuwenbekstraat 31a, Rotterdam-N
(Inlichtingen over en aanmelding voor het lidmaatschap;
alle algemene correspondentie betreffende de Vereniging)

Alg. Penningmeester: M. Bot, Sportlaan 75, Vlaardingen; giro
nummer 349352 (Contributie betalingen, donaties, enz.)

1e Alg. Commiss.: G.G.P. Wouda, Hulshorststraat 6 's-Gravenhage
2e Algemeen Commissaris: J.H. Kroon, Leeuwerikstraat 8, Leiden

MAANDORGAAN "DE KOR":

Zenst alle kopij en daarmee verband houdende stukken,
alsmede opgaven van advertentie-teksten, aanvragen voor
proefnummers en adresveranderingen uitsluitend aan de
Redactie-Administratie: Hulshorststraat 6, 's-Gravenhage